

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԸ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 31, 1895

ԹԻԻ 35

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Կրթած ըրէ	273
Գալու Օրը	273
Վշտի Պտուղներ	273
Ներգործական Եւ Կրթական	274
Մանկանց Հետաքրքրութիւնը	275
Սննդահամր Ողորմածութիւն	275
Երկարական Շարժիչը Անգործածելի Պիտի Ընէ՞ Շողին	275
Ծովափովուր	276
Հիւանդութեանց Թխաման Ժամանակամիջոցը	276
Թղթակցութիւնք	—
Պաշտամունք Աւետարանականաց	276
«Ո՛ր է Քու Աստուածդ»	277
Արեւելեան Որբանոց Ե Պրուսա	278
Ազդեր	278
Հանդէս Քաղաքական	279
Դրամական	280

ԱԻՆՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիյէ. Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարս:
Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
եւ քղատարութեան պատկանեալ ամէն
գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մ. Ս. Ս.
Պարնցմ, Ամերիկան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միեմարաց Ընկերութեան Կողմանէ,
Ճ. Ք. Կրիւն, ԱՐՏՕՒՍՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՐՄ, ՏԵՐԵՔՆ-ՍՄԲԱԳԻՐ

ԿՐՑԱԾԻ ԸՐԵ

Ոմանք բնաւ չեն ուղեր բարի գործի
մը նպաստել եթէ նպաստելով պիտի
չփայլին ամէն մարդէ աւելի: Եթէ իբրեւ
երգիչ չեն կրնար դերազանց հանդի-
սանալ, բնաւ չեն երգեր: Եթէ ժողովի
մէջ չեն կրնար ուրիշներէ աւելի աղէկ
խօսիլ, կ'ընտրեն լուռ մնալ: Եթէ չեն
կրնար ամենէն ճարտար և փորձառու
ուսուցիչն չափ լաւ դաս տալ կիրակ-
նօրեայ դպրոցի մէջ աշակերտներու
կարգի մը, բնաւ դաս տալ յանձն չեն
առնել: Արդ, այս կը նմանի ճիշդ ան-
պիտան ծառային ըրածին: Ամէնքս գի-
տենք ինչ որ նա ստացաւ՝ իր մէկ տա-
ղանդը լաւագոյն կ'երպով շահագործել
յանձն չառնելուն համար (Մատ. ԻԵ.
30): Աստուծոյ հինգ տաղանդ ընդու-
նած չըլլանուդ համար մի մերժէք,
ոհ, մի մերժէք ձեր կրցածն ընել:
Որբեւարիին լուսան աւելի էր քան զոր
«ամէնքը իրենց աւելցածէն ձգեցին»:

Բեթանիացի աղքատ կիներ իբրեւ աստղ
կը փայլի յաւիտեան վասն զի ըրաւ ինչ
որ կրնար և ինչ որ ուրիշ մէկը չէր ու-
ղեր ընել: Աստուած երբեք անհնարին
բաներ չպահանջեր: Ինչ որ մեզմէ կ'ուզէ
մեր «կարողութեան համեմատ» է: Կ'ուզէ
միայն շահն այն բաներուն զորս արդէն
տուած է մեզի, չուղեր ուրիշ բան:
Ուրիշներուն տուածին հաւասար չըլլա-
լուն համար ասիկա տալ չուղելը մեծ
մեղք է: Մենք մեր կրցածն ընենք:
Ատկէ պակաս ընելը դատապարտու-
թիւն կը բերէ մեր վրայ: Մեր ստիպու-
ղական պարտականութիւնն է մեր բո-
լոր կրցածն ընել, հոգ չէ՝ եթէ քիչ ալ
ըլլայ:

ԴԱՆՈՒ ՕՐԸ

Արջային երկիրներուն մէջ մարդիկ
երկարատեւ ձմեռն ցուրտի դիմացած են
առանց արեւի զուարթարար ճառագայթ
մը տեսնելու, մինչ իրենց նաւերը բռն-
նուած կեցած են սառցոյի մեծ լեռնե-
րու միջև: Վտանգ և զրկանք յանձն
առին անոնք գիւտեր ընելու համար
աշխարհի մէկ մասին մէջ որ տակուին
քիչ ծանօթ էր անոր միւս մասերուն:
Հետեւեալը կը ցուցնէ փորձառութիւնը.
զոր անոնցմէ ոմանք քսան տարի առաջ
ունեցան արեւածագին առթիւ:

«Սրբուն գալտեան կը սպասուի մեծ
անհամբերութեամբ և երբ դայ՝ կ'ող-
ջունուի խեղայեղիչ ցնծութեամբ: Խո-
րին եռանդեամբ կը սպասէինք մօտե-
ցող վայրկեանին: Եւ ահա լուսոյ ճա-
ռագայթ մը երեցաւ միգանման թեթեւ
ամպերու մէջէն որ մեր աջակողմը կ'իյ-
նային, ծիրանեղոյն ծովու մը վերածե-
լով զանոնք և փայլելով բարձրաբերձ
սառնալեւանց գագաթներուն վրայ:
Հետզհետէ մօտեցաւ, ծիրանի ծովն
ընդլայնեցաւ. զգացինք թէ գիշերը
կ'անհետանար: Վերջապէս հոն մեր
ոտքերուն առջև տարածուեցաւ գոհա-
րազարդ շողջողուն սաւան մը, և արեւն
երեցաւ իր ամբողջ փառքով: Հանեցինք
խակոյն մեր գլխարկները և ցնծութեամբ
ողջունեցինք երկնից երկար ատենէ ի վեր
կորսուած թափառականը: Հարիւրքսան-

Լվեց օրէ ի վեր տեսած չէինք զինքը:
Քրիստոս կ'ըսէ, «Ես եմ՝ աշխարհի
լոյսը. ան որ իմ ետեւէս կու գայ՝ խա-
ւարի մէջ պիտի չքայլէ, հապա կենաց
լոյսը պիտի ունենայ»:

Կ'երթա՞ք անոր
ետեւէն, ով դեռատի ընթերցողներ:
Անցա՞ք անհաւատութեան խաւարը:
Օր մը նա գալով աշխարհի վրայ
կիրը իբրեւ «Արեգակն արդարութեան»
կ'ուրախանա՞ք դալու օրուան համար:

ՎՇՏԻ ՊՏՈՒՂՆԵՐ

Մինչ կը քայլէ բազմադաշտ քաղաքի
մը մէջ, տեսայ եկեղեցի մը որուն զան-
գակատունը երկինքը կը ճեղքէր: Անոր
մէջ՝ խոնջեալ ժողովուրդը հանդիստ
կը փնտռէին: Հոն երկրպագութիւն կ'ը-
նէին, և երգելով քաղցր երգեր ու ո-
գւորուելով վարդապետին պատգամով՝
պահ մը կը մոռնային իրենց առօրեայ
աշխատութիւնները և հոգերը: «Այս ե-
կեղեցին ի՞նչպէս շինուեցաւ», ըսի, և
ձայն մը պատասխանեց, «Մարդ մը ու-
րուն որդին իրմէ առնուեցաւ ծաղիկ
հասակին մէջ՝ կանգնեց այս որբաղան
շինուածքը քաղցր յիշատակ մը ըլլալու
համար»: Աւելի անդին տեսայ շէնք մը
որուն դռներէն ներս կը տարուէին տա-
ռապուող հիւանդներ և վիրաւորեալ-
ներ, բուժուելու և նորէն անկէ հանուե-
լու համար առողջացած, կամ քաղցր ծա-
ռայութիւն ընդունելու մահուան մուտ
ձորը մտնելու ատեն:

«Այս շէնքը ի՞նչպէս շինուեցաւ», ըսի,
և նոյն ձայնը պատասխանեց, «Կին մը
որուն ամուսինը առնուեցաւ իր կուշտէն
երբ կեանքը ամենէն աւելի լի էր և անոյշ՝
չինեց այս շէնքը քաղցր յիշատակ մը ըլ-
լալու համար»: Աւելի անդին տեսայ սիրուն
տուն մը, որուն արեւուտ սենեակներուն
մէջ հիւանդ տղայք կը խնամուէին ու կը
դարմանուէին, և օգնութիւն կ'ընդունէին
իրենց ցաւը կրելու: Ներս մտայ, և
մինչ կ'անցնէի փողբիկ անկողիններու
շարքերուն մէջտեղէն՝ իւրաքանչիւր ան-
կողնոյ վրայ դրուած տեսայ հետեւեա-
լին նման խօսքեր. «Մէկ հատիկ զաւկի
մը յիշատակին համար», «Մանկիկիս

յիշատակին համար,» «Գրող մը յիշատակին համար:» Մինչ փողոցը կը մըտնէին իմ առջև բարձրացած տեսայ պատերը վեհ գոյեճի մը ուր պատանիններու կ'աւանդուէր ամէն ինչ որ կրնար ընել զանոնք օգտակար անձինք:

«Որո՞ւն դործն է այս,» ըսի, և նորէն նոյն ձայնը պատասխանեց. «Նայէ դրան վերելի քարին մէջ փորուած բառերուն, «—ի յիշատակին համար: Իր զաւակներուն կողմէն կ'աւանդուած:»

Մինչ կը մտածէի՝ առանձին սրտերուն վրայով որ ցաւ քաշած էին մինչև որ ժամանակին ամբողջ ձեռքը կարողացած էր զանոնք համբերութեամբ տանելու իրենց բեռերը և ջանալու թե՛ թեւցնել ուրիշներուն բեռերը՝ նոյն ձայնը դարձեալ ըսաւ. «Նայէ աշխարհի դաշտերուն ու պարտեզներուն վրայ: Հողագործը և պարտիզպանը հին պիտի թան, սուր արօրը խոր ակօսներ կը փորէ գետնին մէջ, տափանին անկողնի կը փորեն հողին այն մասերը որոյ խնայած էր արօրը. տափանը և արօրը ետ և յառաջ կ'երթան, ոչ մի կէտ զերծ կը մնայ անոնց հարուածներէն, մինչև որ հողը պատրաստ ըլլայ սերմին լուրի մնջիկ ցանուելուն: Յետոյ, մինչ օրեր և շաբաթներ կ'անցնին, արևը և անձրևը և բնութեան բոլոր մեղմ գորութիւնները երկիրը կը հագուեցնեն դալարեօք, և ծաղիկները և պտուղները և արմուկը կը վարձատրեն հողագործը լիովին: Նոյն պէս ալ մարդկային սիրտը, երբ ցաւով դաստիարակուի, կը բուսցնէ արդարութեան և սիրոյ պտուղներ:»

ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԱԴՈՐԱԿԱՆ

3.

Սակայն հովը սկսաւ այնքան բուռն փչել որ անկարելի էր լուր ապշիլ, կամ խօսիլ կամ ընել ուրիշ բան բայց միայն ինքզինք ամուր բռնել, վասն զի հովը արագ արագ կը սաստկանար եւ այնչափ արագ որ կէս գիշեր չեկած մըրիկ մը կը թնդացնէր ցամաքը եւ ուկիանը, եւ իր անվերջ գոռոններուն մէջ, խառնուելով փոթորիկէն հարուածող ծովուն մոնչիւններուն հետ, կը խեղդուէր ամէն ուրիշ ձայն կամ աղմուկ:

Ճերմակ փրփուրի զանգուածներ, որ ձիւնապատ դաշտերու պէս ջուրին վրայ կը տարածուէին, կը խուժէին վիթխարի կոհակներուն ետեւէն մինչ ասոնք վարը ծովեզրը կ'իյնային ահաւոր թնդիւնով ու դղրդիւնով, եւ կը տեսնուէին մինչեւ անգամ գիշերուան մութին մէջ: Ժամէ ժամ կը շարունակէր յետը, եւ ժամէ ժամ եւ կեղեցւոյ ժամացոյցը կը զարնէր, եւ ոչ ոք կը լսէր զայն: Ճիշդ արեւմուտք կը ցոլցնէր Հողմացոյցը, հազիւ մազի չափ տարբերելով: Հաստատ եւ հանգիստ կը կենար ժամացոյցը իր պատուանդանին վրայ եւ հին եկեղեցին իր հիմերուն վրայ, իրենց կատարելալ, անշարժ հանդարտութեամբ հեղնելով տարբերներուն լիովին:

Դիւզին մէջ գահաւանդին գագաթը շատեր իրենց քունէն արթնցան այս աղմուկէն, եւ

մէկ երկու հոգի, իրենց անկողիններուն մէջ միտ դրած ժամանակ, ատեն մը մոռցան իրենց փողը տաքնապները եւ չնչին հոգերը, եւ փափաք յայտնեցին եւ աղօթքներ ըրին որ այդ փոթորկալից գիշերը նաւեր չքշուին այդ ժայռապատ ծովեզրին վրայ: Զո՞ւր իդէն, զո՞ւր աղօթքներ: Մինչ դարձեալ իրենց բարձրուն կը դառնային քնանալու, իրենց զաւակները շուրջներին՝ պատասպարուած իրենց ապահով, խաղաղ ու հանգիստ տան մէջ, տաքնապի կապոյտ լոյսեր, փամփուշտներ կը նետուէին դողդաղացող ձեռքերէ դէպ ի երկնից գմբէթը, եւ սարսափահար սրտեր կը մտածէին թէ արդեօք մարդոց աչքեր պիտի տեսնեն զանոնք եւ մարդոց ձեռքեր պիտի կրնան օգնել իրենց:

Եւ շատ կարելի էր որ այդ ահարկու գիշերը աչք մը չնշարէր օգնութիւն խնդրելու այս նշանները, կամ շատ ուշ նշարէր զանոնք, կամ տեսնողները ըլլային անտարբեր, կամ անկարող օգնելու:

Սակայն բանը այսպէս չէր, եթէ ոչ՝ Հողմացոյցը նախընթաց ցերեկը ի զուր ցուցած պիտի ըլլար հովին ուղղութիւնը, եւ ժամացոյցը ի զուր ցուցած պիտի ըլլար ժամը, եւ նաւաստին երկուքին վրայ ալ ի զուր նայած պիտի ըլլար:

Եւ այսպէս չպատահեցաւ: Մարդիկ յաջորդ առաւօտ իրենց քունէն արթննալով լսեցին թէ ճամբորդներով լեցուն նաւ մը ժայռերուն վրայ կը մղուէր: Գահաւանդին գագաթը գտնուող խրճիթներու լուսամուտներէն, եւ հիւրանոցներու պատուհաններէն կը տեսնուէր ահաւոր տեսարան մը. վասն զի կայմագուրկ նաւը որ հովին ձեռքը խաղալիկ էր, կամաց կամաց կը տարուէր ջուրերուն վրայէն գիւղին առջեւը, ու սեւ կերպարանք ունէր իրեն թէ մահուան շուքէն:

Տեսան զայն փափուկ կիներ որ այսպիսի տեսարաններու անվարժ եւ բան մը ընել չկրնալուն գիտակից դողալով ծուռկերուն վրայ իյնալէ եւ Բարձրեալէն գթուութիւն խնդրելէ զատ ուրիշ բան չէին կրնար ընել: Տեսան զայն մարդիկ զորս ծերուութիւնը կամ հիւանդութիւնը տղոց պէս անզօր ըրած էին, սակայն որոնք ժամանակաւ էին քաջ ու զօրաւոր եւ իրենց սիրտերը կ'արիւնէին երբ մէկ կողմ կը դառնային, եւ կը հիւընդային թշուառութեան այն տեսիլէն զոր չէին կրնար մինչեւ իսկ դարմանելու ջանալ: Տեսան զայն տղայք, խառնուած գիւղին ամբօխին հետ որ կամաց կամաց կը հաւաքուէր գահաւանդին գագաթը, երբեք չգաղարեցան ընել սա զուր հարցումը թէ ինչո՞ւ բարի մարդեր չեն երթար օգնելու խեղճ մարդոց որ կը խեղդուէին նաւուն մէջ:

«Պզտիկներ, մեծ մեծ կը խօսիք,» քրթմնջեց տարիքը առած մարդ մը, որ դիտակով տեսարանին վրայ կը նայէր քիչ մը պաղարիւնութեամբ: «Եւ ձեր ըսածին չափ ալ կայ. սակայն ո՞վ պիտի նաւակ նստի եւ օգնութեան երթայ այսպիսի խռովեալ ծովու մը վրայէն: Ետտ խելացութիւն չէ նոր կեանքեր ալ մահուան յանձնել աղատելու ջանալով անոնք որ արդէն իսկ գրեթէ կորսուած են:»

«Ինտո՞ր առանկ կը խօսիս եւ կը շարունակես ալ, Յովնան,» պոռաց բազմութեան մէջէն կին մը: «Ահա, սա կինը քու այդ խօսքերդ լսելով մարեցաւ ինկաւ. եւ ի՞նչ գիտես: Յորչափ կեանք կայ, յոյս կայ: Ամուսինս ժամեր առաջ, չլուսցած, ծովեզրը գնաց:»

«Դադաղներով կարծեմ,» աղաղակեց մէկը. եւ այս կատակը բազմութեան մէջ շրջագայեցաւ, վասն զի խօսողը ժամկոչին կիներ էր: Սակայն շատ մը ձայներ «Ամօթ» պոռացին, երբ Տիկին Թովմաս դարձաւ օգնելու որ մարած կինը տունը տանին:

Չարմանալի է որ ժամանակ անցաւ սակայն դժբաղդ նաւուն վիճակը ոչ աղէկցաւ ոչ գէշցաւ, որչափ որ կրնային դատել ցամաքին վրայ գտնուողները: Սակայն գոնէ մղոն մը հեռու էր ծովեզրէն, եւ մինչեւ անգամ դիտակով անկարելի էր լաւ մը նշմարել իր մէջը գտնուողներուն շարժումները եւ կացութիւնը:

Անգամ մը յայտնի տեսնուեցաւ որ ալ չէր քշուեր տարուեր, կեցած էր, եւ պատճառին մասին ամէն տեսակ ենթադրութիւն կը պարտէր ժողովուրդին մէջ, որոց ամենէն ժողովրդականը եւ ահաւորը սա էր որ նաւը տակաւ առ տակաւ կը լեցուի ջուրով եւ անշուշտ պիտի ընկղմի:

Այս էր պատճառը (ըսաւ ծերունին Յովնան) որ մէջիններուն մէկ մասը մտած էին նաւակը որ ետեւէն կը քաշուէր չուանով, որպէս զի երբ ամէն ուրիշ յոյս կտրուէր, մարդոց մնացեալ մասը անոնց միանային, եւ ընէին վերջին յուսահատական ճիգ մը հետզհետէ ընկղմող նաւէն փախչելու:

Սակայն նորէն ժամանակ անցաւ, եւ փոփոխութիւն մը տեղի չունեցաւ, ոչ ալ կ'երեւէր որ նաւը ջուրին մէջ կ'իջնէր, թէեւ ժամանակ ժամանակ ահագին կոհակներ կը թաւալէին կ'անցնէին իր կոտորած տախտակամածներուն վրայէն, եւ ամբօխէն կ'արձակուէին, «Ամէն բան լնցաւ, ահա կ'ընկղմի» աղաղակներ: Կը տեսնուէր որ նաւուն ղեկավարը իր տեղն էր եւ կը կատարէր իր պաշտօնը, իր ետեւը նաւակին մէջ գտնուողները տակաւին կը քաշուէին նաւէն: Նաւին մէջ աստ անդ գտնուողները զբաղեալ էին, սակայն ոչ ոք կրնար ըսել թէ ի՞նչ կ'ընէին:

Վերջապէս մէկը պոռաց թէ վեր կը բարձրացնեն առժամեայ կայմ մը, թէեւ ժամանակ մը տարակոյսի առարկայ եղաւ թէ արդեօք անոնց տեսած նաւու մը իրեն նշան էր թէ իրենց գործածութեան համար էր: Սակայն տակաւ առ տակաւ փողը առաջատ մը յերեւան եկաւ, եւ քիչ ետքը, տեսնուեցաւ որ նաւը իր ճամբան կը շարունակէր եւ թէ ալ չէր քշուեր տարուեր, այլ ուղած կողմ կ'ուղղուէր: Վասն որոյ ակնյայտ էր որ առաջ խարխիս նետած էր, եւ թէ նաւաստիները յոյսերնին չէին կտրած եւ հիմա կը ջանային ապառաժուած ծոցէն անցնիլ եւ ամենէն մօտ գտնուող նաւահանգիստը մտնել:

Ծերունին Յովնան դարձաւ եւ իր դիտակը ուրիշներու տուաւ: Արդարեւ նաւը հիմա ջրով չէր լեցուեր, սակայն կրնամ այսպիսի անպիտան դարձած բան մը դիմանալ ծոցին ծայրը գտնուող հոսանքին: Յովնան իր մասին տարակուսեցաւ — սակայն միտեալ էր տարակուսելու:

Ուրիշներ աւելի յուսալից էին, եւ շատ մը «Դոհացէք Աստուծոյ իր ողորմութեան համար»ներ հանգստացողին անձկոտ կուրծքերն անոնց որ մինչեւ այդ ատեն կը գիտէին զողորմուն վարանման մէջ: Գիւղացիները կամաց կամաց կը ցրուէին եւ կ'երթային իրենց զանազան գործերուն, երբ երկու տղայք որ գահաւանդէն վար ծովեզրը իջած էին, վերադարձան վաղեմէն չնշարած եւ բերին սա լուրը թէ ծերունի նաւաստ

տիրին (Մր. Պոմպեյի) խրճիթը, ծովեզրին մօտ գտնուող միակ խրճիթը, գոցուած էր, բա- նալին չկար եւ մարդ ալ չկար մէջը։ Այս նոր անակնկալը բոլոր սրտով ողջունուեցաւ, վասն զի եկաւ մեծ յուզման դադարումին յաջորդող ապուշութիւնը վանելու ու մար- զիկը ոգեւորելու։ Եւ գիւղին կիները գոգ- նոցնին գլուխնուն վրայ առած, խոնուե- ցան, աւելի զարմանքով ու կռահումներով լեցուած Պոմպեյներուն անհետացման հա- մար քան դեռ վտանգներով չըջապատուած նաւուն վիճակին վրայով։ Յայնժամ յայտնի եղաւ որ, բայց բոլորովին զիպուածով, թէ աներեւութացած է ուրիշ մէկն ալ — նոյն իսկ ժամկոչը, Թովմաս։ Դրացի մը տուն գացած ատեն՝ մարդը կնոջ վրայով հարցնե- լու համար Մր. Թովմասի տունը երթալով, դտաւ որ այդ կինը կրակին քով նստած էր եւ առջ եւ ետ կ'օրօրուէր իր բոլոր սիրտը դուրս թափելով։

ՄԱՆԿԱՆՅ ՀՅՏԱՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆԸ

Եօթը տարեկանէն վար եղող մանուկը մասնաւոր սէր չունի ծանօթութիւն ստա- նալու։ Գրեթէ հոգը չընէր թէ ո՞րչափ քիչ բան գիտէ ինք կամ ո՞րչափ շատ բան գի- տեն իրմէ մեծերը։ Իրեն համար կարեւոր բանը սա է թէ հետզհետէ կը մեծնայ եւ մեծ գործեր կրնայ կատարել։ Իրերը քիչ չահեկանութիւն ունին իրեն առջեւ։ Երբ որ բանի մը կը դաչի եւ անոր վրայով տե- ղեկացած է այդ հպումով, այդ բանը ալ ծանօթ է իրեն եւ կը թողու զայն։ Իր նպա- տակը չէ ինքզինք աշխարհի յարմարցնել, այլ աշխարհ ինչն յարմարցնել։ Իր յաղթութիւն- ները չնչին են, սակայն կը գոհացնեն իր անհրաժեշտ պէտքերը։ Այսպէս է մանուկը եօթը տարեկան չեղած։ Երբ եօթը տարե- կան ըլլայ՝ կը փոխէ իր ամբողջ վարմունքը ու շարժումը։ Աշխարհի հետ իր յարա- բերութիւնը կը փոխուի։ Կը հասկնայ թէ իրմէ մեծերը իրմէ անհունապէս աւելի բան գիտեն, թէ աշխարհ զարմանալիքներու շտեմարան մըն է, թէ պէտք է որ ամէնն ալ գիտնայ եւ թէ կրնայ գիտնալ զանոնք միայն փորձառու անձերէ։ Անօթի է իրո- ղութեանց։ Իր հարցումները կարգ կանոն չունին։ Սկսելով Էնէն կ'ելլեն մինչեւ Էն- օթը, Էն-օթն։

Մանկան իմացական ու բարոյական զար- գացումը, դաստիարակութիւնը եւ բնու- թիւնը կախեալ են մեծաւ մասամբ իր հար- ցումներուն տրուած ուշադրութենէն։ «Բա- րեկիրթ» ընտանիքը կը յաջողի զսպել այն հարցումները որ կ'ըլլան սեղանին վրայ երբ բարեկամներ կան, երբ ծնողները կը կարդան ու կը խօսակցին։ սակայն մանուկը փափաքին կը հասնի վաղելով խոհանոցը ու ախոռը ուր ուղածին չափ հարցումներ կրնայ ընել, խենդ ու խելառ պատասխաններ ընդունե- լով, եւ գովուելով իր հետաքրքրութեան համար։ Այն մարդերը ու կիները որ սի- րով կը լսեն դեռահասներու հարցումները՝ իրենքզինք սիրելի կ'ընծայեն անոնց մը- տաց ու սրտերուն։ Բարի մարդոց, երէց- ներու, ծնողներու, կիրակնօրեայ դպրոցի վերատեսուչներու եւ ուսուցիչներու թող- ուած է զսպել իրենց ներկայութեան առ- ջեւ եղած հարցումները որ ուրիշ տեղ մը եւ ժամանակ մը ասպարէզ պիտի գտնեն։ Երջանիկ է այն ծնողը կամ մարդասէրը որ իմաստութիւնն ու համբերութիւնն ունի երբեմն երբեմն փոքրիկներու ընկերանալու մինչ անվերջ հեղեղներով անդադար եւ

աննպատակ կը հոսեցնեն իրենց հարցում- ները գնահատող ականջներու մէջ։

Դպրոցական մարմինները պարտին ճանչ- նալ հետաքրքիր ըլլալու այս միտումը, մտքին այս անօթութիւնը իրողութեանց համար, եւ զայն կերակրել։ Անոնց ներկա- յացուելու իրողութիւնները ընտրուելու չեն յետին ծայր խնամով, պատրաստուելու չեն յետին ծայր նրբութեամբ։ Մանուկնե- րը կը կարօտին անոնց՝ անտաշ, բիրտ, բնա- կան վիճակի մէջ որպէս զի իրենք իրենցմէ տաշեն ու յղկեն զանոնք։ Ընտրեալ իրո- ղութիւններ սահմանել որպէս զի գոց ըս- ուին իբրեւ աղիւսակ, կամ իբրեւ մաղուած իրողութեանց հաւաքում մը, քիչ անգամ հրապուրիչ կամ նպատակայարմար է։ Ման- կունք աւելի համ պիտի զգան ծանօթանա- լու հարիւր իրողութեանց իրենց ջանքով քան ուրիշի կողմէ ճարտարութեամբ շար- ուած տասը իրողութեանց։

ԱՆՈՒՆԵՄ ՈՂՈՐՄԱԾՈՒԹԻՒՆ

Թէ պէտք է զանազանութիւն զնել գոր- ծելու անկարող եղողներու օգնելու եւ գործել չուզողներու ձեռնտուութիւն ընե- լու մէջտեղ, հետզհետէ աւելի որոշ խնդիր մը կը դառնայ այնպիսեաց համար որ ու- սուկնասիրութեան եւ մտադրութեան ա- ռարկայ ըրած են ողորմութիւն բաշխելու գործը։ Ինչպէս որ գողութիւնն է զրկել ուրիշները բարիքէ առանց փոխարէն բա- րիք տալու, այսպէս ալ անոնք որ ֆիզիքա- կանապէս եւ մտաւորապէս կարողութիւն եւ պատենութիւն ունին իրենքզինքն պա- հելու, բայց որ անօգնականութիւն կեղծե- լով եւ ընկերաց կարեկցութեան եւ գթու- թեան դիմում ընելով ուրիշներէ կը կորզեն բարիքը որ պիտանի է կեանքի պահպա- նութեան, գողերէ տարբերութիւն չու- նին։ Նմանապէս անոնք որ այլոց կարեկցու- թեան դիմում ընելով չափազանց օգնու- թիւն ձեռք կը բերեն, աւելի քան զոր ըն- գունելու իրաւունք ունին մատուցումի եւ խնդրանքի անյեղի օրէնքին համեմատ, նաեւ այնպիսիները որք ասոնց կարեկցելով օգնութեան ձեռք կը կարկառեն, անիրաւու- թիւն կ'ընեն մարդկային ընկերութեան դէմ։

Շատեր որ ազնիւ զգացմանց տէր են, որ հանգստաւէտ կեանք կը վարեն, եւ մարդա- սիրական միտումներ ունին դէպ ի ամէն մարդ, պարտականութիւն զգալով մեղմել ցաւերը, օգնել տառապեալներուն, բարձ- րացնել ինկածները, աւելի բարձր մակար- դակի մը հանել այնպիսիներու կեանքը որոց վիճակը խղճալի հակապատկեր է իրենց կեանքին, շատ անգամ նուէրներ ցրուած եւ ոյժ ու կորով սպառած են սխալ ըմբռ- նումով մը, վտանգի հասկցած չեն թէ ժա- ոանդութեամբ եւ շրջակայ անձերէ եւ ի- րերէ չինուած կաղապարը չկրնար խոկոյն փոխուիլ, թէ մէկու մը ճշմարիտ եւ մնայուն օգուտը կրնայ յառաջ գալ իր աւելի բարձր մակարդակի մը հասնելու գաղափարէն եւ փափաքէն, եւ բուն իր այդ վախճանը ձեռք բերելու անձնական ջանքէն։ «Բայց», կ'ըսէ բարեմիտ անձ մը. «պէտք է որ արգելուիմ բարիք գործելէ իմ բարեկամներուս, որոց հաճոյք տալս բազմապիսի հաճոյքներ կը փո- խարինէ ինծի։ Պէտք չէ որ իմ ազնիւ բա- րեկամս որ ինծմէ աւելի խոնարհ վիճակի մէջ կը գտնուի, տունս հրաւիրեմ ճաշի, կառքիս մէջ առնեմ եւ միասին ճամբորդեմ, կամ չեմ կրնար հետս առնել զնա զբօսա- կան ուղեւորութիւն մը ընելու որով հան-

գիստ ընէ նա եւ իր առողջական վիճակը բարւոքի։ Չեմ կրնար միթէ իմ բարեկա- մութեանս նշանները չառցնել նուէրներով որոց որ կ'ուզեմ»։ Առաջին եւ գլխաւոր պատասխանը սա է. թէ բարեկամութեան ամենէն բարձր վախճանը նիւթական բա- րիքներէ շատ մը հեռի եւ վեր է։ Նման տրամադրութիւններ ունեցող միտքերու ըն- կերակցութենէն՝ եւ իրարու յարմարող բնու- թիւններու կապակցութենէն հազուագիւտ եւ նրբին բերկրանք մը կ'ելլէ, որուն, պատշաճ սահմանի տակ, փոխադարձ մար- դասիրութիւնները եւ նուէրները կրնան ծառայել։ Բայց կ'աւելի եւ կը խորտակի այն վայրկեանի երբ այս կամ այն կողմէն անդէպ միջոց մը կ'ըլլայ նիւթական շահ ստանալու անփոխարէն։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՇԱՐՇԻԶԸ ԱՆԳՈՐԾԱԾԵԼԻ ՊԻՏԻ ԸՆԴՆՇՆՈՒՆ

Քննութեան առնենք այն առաւելութիւն- ները զորս ելեկտրականութիւնը ունի շո- գիին վրայ։ Փոխանակ հարիւրաւոր վայրա- շարժներու հանքածուխ վառելուն հարիւ- րաւոր հնոցներու մէջ որք շոգի արձակե- լով կը շարժեն հարիւրաւոր գլաններ — ժա- մանակին մեծագոյն մասին համար շատ անտեսական պայմաններու ներքեւ, եւ յետոյ շոգին օգը ցնդելով — մենք ու- նինք ելեկտրական երկաթուղին գորու- թեան կայանները տեղ տեղ, իրարմէ իբր 30 մղոն հեռաւորութեամբ, ուր կը գըտ- նուին ամենէն նորահնար մեքենաները, եւ վերջին աստիճան օգտակար կերպով կը գործածուի հանքածուխին մէջ պարունակ- ուած ջերմութիւնը։ Բայց բացի ուղղակի խնայութենէն կայ ուրիշ բան մըն ալ որ յատուկ է ելեկտրական ոյժի բաշխման, եւ ուղղակի կը գործածուի երկաթուղիներու։ 2-րդ օրինակ, եթէ 100 մղոն երկայնու- թեամբ կրկին գիծերով երկաթուղի մը ու- նենար, ըսենք, 40 կառավումը որ ընթա- նային ամէնքը միահաղոյն, ամէն մէկը 500 ձիու ոյժով, այն ատեն վայրաշարժները ըն- թացնելու համար պէտք պիտի ըլլային 20,000 ձիու ոյժի հաւասար գորութեամբ շոգեշարժ մեքենաներ։ Բայց որովհետեւ կառավումը ե- րուն մէկ մասը անշարժ կը մնան ժամա- նակին մէկ մասին մէջ, եւ ոմանք դէպ ի վար իջնելով քիչ ոյժ կը վատեն կամ եր- բեք չեն վատեն, կը հետեւի թէ որ եւ իցէ վայրկեան գործածուած ոյժը բաւական պա- կաս է 20,000 ձիու ծայրագոյն ոյժէն զոր ամբողջ սարուածը կրնայ ունենալ։ Ուստի եթէ այսպիսի երկաթուղիի մը վրայ ելեկ- տրաշարժ կառավումը գործածուի, այն ա- տեն սա շահը ձեռք կը բերուի որ վերը ենթադրուած. կեղրոնական ոյժի կայանները 15,000 ձիու ոյժէ աւելի ոյժի պէտք չեն ունենար. որ ըսել է այժմու շոգեշարժ վայ- րաշարժներու ամբողջ ոյժէն հարիւրին 25 պակաս։ Բաղդատելով ելեկտրական ոյժը շոգիի ոյժին հետ, զերծ կ'ընտելու- թենք, մեծ տարբերութիւն կայ անոնց մէջտեղ պարզութեան մասին։ Մէկը ունի մեքենաներու կոյտ մը. կաթսաներ, ջրհան- ներ, գլաններ, կափարիչներ, մխոցներ եւ կապակցող ձողեր փոխադարձ շարժումնե- րով, մինչ միւսը, ելեկտրական վայրաշար- ժը, միայն միակ շարժող բան մը ունի, այն է՝ պահպանակը (armature) որ թաւա- լական շարժում ունի։ Ասկէ կը հետեւի թէ ելեկտրական վայրաշարժի նման պարզ մեքե- նայի մը նորոգութեան ծախքը շոգոյ վայ-

բաշարժին ծախքէն շատ մը վար պիտի ըլլայ: Բայց ասկէ զատ, սա իրողութիւնը թէ երկտրական վայրաշարժին միակ շարժող մասը թաւալական շարժում ունի, կարելի կ'ընէ գործածել անոր ոյժը մէն մի կառքի անուոյն առանցքին: Ուստի սլահան-ջուած ոյժը կրնայ համեմատաբար բաժնուիլ կառավարման բաղկացնող բոլոր կառքերուն: Այս կերպով աւրուելէ զերծ կը պահուի երկաթուղւոյ գիծը եւ անոր ներքեւի հիմը որուն վրայ զօրաւոր կերպով կը կոխեն ծանր վայրաշարժները, նաեւ կարելի կ'ըլլայ առհասարակ աւելի թեթեւ կերպով շինել երկաթուղւոյ գիծերուն հիմերը եւ կամուրջները, եւ աւելի զառի վեր շինել երկաթուղիները:

Դարձեալ, կառավարման մղելու այս մեթոտը, որուն մէջ ոյժը ուղղակի անիւններուն առանցքին կը հաղորդուի թաւալական շարժումով, կարեւոր դեր մը կը կատարէ արագութեան մասին որուն կարելի է հասնիլ կառավարման մը ընթացքներու գործին մէջ: Ինչպէս ցուցինք վերը, շոգոյ վայրաշարժը իր կազմութեան մէջ կը բովանդակէ փոխադարձ մասեր, այսինքն անոնք դէպ առաջ եւ դէպի ետ շարժում ունին: Այս մասերուն հնար չէ գործել տալ վայրկեանը սաշափ հարուածէ աւելի. պայթման, խորտակման վտանգը կայ: Ասոր վրայ պէտք է աւելցնել երկաթուղւոյն ընդունած ճնշումը որ կ'աւելնայ մեծագոյն արագութեան ժամանակ, եւ թերեւս աւելի առարկելի է հորիզոնական ճոճումը որ կը հաղորդուի կառավարման, եւ որ այսպիսի կառավարմանը անհանդուրժելի կ'ընէ ճամբորդներուն, վասն զի գործնականապէս անկարելի կ'ըլլայ կատարելապէս հաւասարակշռել շարժող մասերը:

Բայց երկտրական վայրաշարժներու աւելի մեծ արագութեանն առջեւ այսպիսի արդեւորներ չկան. կատարելապէս հաւասարակշռել պահպանակը իր թաւալական շարժումով կրնայ վազել որ եւ իցէ արագութեամբ մինչեւ այն աստիճան որ կառավարմանը գծէն դուրս չնետուի կեղծոնախոյս զօրութեան բերմամբ: Իսկ այդ աստիճան արագութիւնը հանրութեան ուղածէն շատ մը աւելի է, մինչեւ անգամ այս ժամանակներուն մէջ: Եթէ վերոյիշեալ առաւելութիւններուն վրայ աւելցնենք նաեւ այն մեծագոյն հանգստութիւնը զոր պիտի վայելենք երկտրական կառավարման մէջ, որոց կառքերը երկտրականութեամբ լուսաւորուին եւ տաքնան, նաեւ փոշիի եւ ծուխի եւ մոխիրներու բացակայութիւնը, պիտի թուի թէ սրարշաւ կառավարմանը ունեցող երկտրական երկաթուղին սահմանուած է տիրող դիրք մը ունենալ մօտաւոր ապագային մէջ:

ԾՈՎԱՓՐՓՈՒՐ

Մ. Բըմպըրպէն, Էնկիւրիւի բրիտանական հիւպատոսը, իր վերջնագոյն տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ թէ ծովափրփուր (կե-լե-լաւ) կոչուած քարի ճոխ հանք մը կը գտնուի Էսկիչէհիւրի հարաւային արեւելեան կողմը անկէ 20 մղոն հեռի: Էսկիչէհիւր քաղաքը Ասիոյ երկաթուղւոյն կարեւոր մէկ կայանն է: Կոստանդնուպոլսոյ պելճիական հիւպատոսը, որ մօտեւայացելից յիշեալ տեղը, կ'ըսէ թէ դժուար է որոշել թէ ճիշդ որչափ տարածութիւն ունի ծովափրփուրի այդ հանքը: Իրարմէ բաւական

հետաւորութիւն ունեցող հորերէն դատելով բաւական ընդարձակ ըլլալու է անոր տարածութիւնը: Սէփէթճի Օճաղը եւ Քէմիքճի Օճաղը կոչուած տեղերն են ուր ամենէն աւելի գործ կը տեսնուի: Ծովափրփուրը կը հանուի նոյն կերպով ինչպէս կը հանուի հանքածուխը: 235 մինչեւ 120 ոտը խորութեամբ հորեր կը փորուին, եւ այն ինչ կը հասնին ծովափրփուրին, հորիզոնական ուղղութեամբ, եւ երբեմն շատ երկայն, փապարներ կը պեղուին, բայց քիչ անգամ երկուքէն աւելի փապարներ կը պեղուին մէկ հորին կից: Հանուած քարը կը կոչուի «կամ-լաւ», այսինքն չբանուած քար, եւ այնչափ կակուղ է որ հնար է դանակով կտրել կամ տաշել: Գոյնն է դեղինի դար-նող ձերմակ, եւ ծածկուած կ'ըլլայ իբր մէկ մատնաչափ թանձրութեամբ կարմիր կաւային հողով: Գոյնները այս վիճակին մէջ կը գնեն տեղին վրայ, ոչ թէ ծանրութեան կամ ծաւալին նայելով, այլ մերձաւորագոյն քանակութեան նայելով, կամ երեք պարկի կամ մէկ սայլի բեռի վրայ: Գինն է բեռը 235 մինչեւ 30 անգղ. ոսկի, աղւնութեան աստիճանին համեմատ: Այս կտորները կամ կոյտերը կը չորցուին եւ ինչ ինչ պատրաստութիւններու կ'ենթարկուին Էսկիչէհիւր տարուելէ առաջ: Անոնցմէ ոմանք ընկուղի մը չափ փոքր են, եւ ոմանք մինչեւ մէկ խորանարդ ոտը մեծութիւն ունին: Ընտրելագոյն կը համարուին անոնք որ մակերեսով եւ մեծութեամբ կանոնաւոր են: Արտածման պատրաստելու համար եղած աշխատութիւնները երկարատեւ են եւ մեծածախ: Կաւային հողը կը քերուի կը հանուի եւ ծովափրփուրը կը չորցուի: Ամառը բաւական է հինգ վեց օր արեւին շառաւիղներուն տակ դնել, բայց ձմեռը պէտք է այս ինչ աստիճան ջերմութեամբ տաքցուած սենեակի մէջ դնել ուր կը չորնայ ութ տասն օրէն: Երբ կտորները կը չորնան, լաւ մը կը մաքրուին եւ կը յղուին, յետոյ իբր տասներկու կարգերու կը բաժնուին, եւ մէն մի կարգ մեծ զգուշութեամբ ծրարուելով կը դրուի ուրոյն ամաններու մէջ նախապէս մէն մի կտոր բամպակի եւ բուրդի մէջ փաթեւած ըլլալով: Ծովափրփուրի կոյտերը կը ղրկուին Վիէննա, ուր կը բանուին եւ կը ցրուուին բոլոր աշխարհի վրայ: Ընտրելագոյն տեսակներուն մեծագոյն մասը ուղղակի Փարիզ կը ղրկուի: Ամերիկացի գնողներ այցելած են Էսկիչէհիւրը, չբանուած ապրանքը անձամբ ձեռք բերելու համար փոխանակ Վիէննայէ ընդունելու, որպէս զի զերծ ըլլան բանուած ծովափրփուրի համար վճարելի աւելի բարձր մաքսէն: Տարին 8,000է մինչեւ 10,000 աման ծովափրփուր կ'արտածուի: Օսմանեան կառավարութիւնը հարիւրին իբր 37 մաքս կ'առնէ ծովափրփուրին գինէն:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ թԽՄԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՄԻՋՈՅՐ

Հիւանդութեան մը յարձակման նշանակ ըլլալու եւ անոր առաջին անգամ յերեւան գալուն մէջտեղ անցած ժամանակին կ'ըսուի թխման ժամանակամիջոց. որ մեծապէս կը զանազանի այլ եւ այլ հիւանդութիւններու, եւ յաճախ մի եւ նոյն հիւանդութեան մէջ այլ եւ այլ անձանց համար պարագաներուն համեմատ: Լոնտոնի Գործնական Բժշկութեան Ընկերութիւնը ուղեւորով այլ եւ այլ հիւանդութիւններու թխման ժամանակամիջոցի ցանկ մը շինել, կարգ մը

հետախուզութիւններ ընել տուաւ, եւ ձեռք բերաւ հետազոյ արդիւնքը:

Կեղծմաշկութիւն: — Այս հիւանդութեան թխման ժամանակամիջոցը չորս օրէն անդին չանցնիր, եւ կարի յաճախ երկու օր է: Բայց կրնայ նաեւ մինչեւ հինգ, վեց, եւ եօթն օրեր երկարիլ, սակայն շատ անգամ աւելի պակաս կ'ըլլայ: Վարակումը կրնայ տեղի ունենալ հիւանդութեան ընթացքին որ եւ իցէ ժամանակը: Մեղմ տեսակներ կրնան տարածել զայն:

Ժանտառնեղ: — Ժամանակամիջոցը կըրնայ զանազանիլ տասներկուքէն մինչեւ տասնընորս օր, բայց յաճախ պակաս կը տեւէ: Որովհետեւ հիւանդութիւնը սովորաբար ուտեստներու եւ ըմպելիներու միջոցաւ մուտ կը գտնէ կազմութեան մէջ, անձէ անձ չանցնիր, եւ շատեր կրնան բռնուիլ անկէ մի եւ նոյն պատճառով: Սովորական պատճառներն են ապականալ ջուր եւ կաթ:

Տարափոխիկ Էնթերիէ: — Այս հիւանդութեան թխման ժամանակամիջոցն է քանի մը ժամէն մինչեւ երեք չորս օր: Առհասարակ յանկարծ կը յարձակի եւ առանց կանխաւ զգացնելու: Հիւանդը կրնայ ուրիշները վարակել հիւանդութեան բոլոր ընթացքին մէջ:

Հարսանիթ: — Հարսանիթին թխման ժամանակամիջոցն է եօթնէն մինչեւ տասնընորս օր: Վարակման միջոցը սովորաբար կարճ է եւ կը հաշուուի մարմինն երեսը բորբոքման նշաններուն երեւնալէն որք կ'որոշեն հիւանդութիւնը:

Կոկորդի դեղձերուն բորբոքումը: — Ասոր թխման ժամանակամիջոցը աւելի երկայն է, մէկէ մինչեւ երկու շաբաթ, եւ վարակման վտանգը կը մեղմանայ օր ըստ օրէ:

Բուպթա, Բեֆթէ, կամ գերմանական հարսանիթ: — Այս խտին թխման ժամանակամիջոցը երկայն է հասարակ հարսանիթին պէս, եւ անոր վարակելու վտանգը կը մեղմանայ մորթին վրայ բորբոքման նշաններուն անհետանալէն մէկ երկու օր ետքը:

Ծաղկախտ: — Այս հիւանդութեան թխման ժամանակամիջոցն է մէկէ մինչեւ երեք օր:

Սուտ ծաղիկ: — Ասոր թխման ժամանակամիջոցը ծաղկախտինէն հազիւ քիչ մը երկայն է:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ ԱՌԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆՑ

Ընդարձակ առմամբ պաշտամունք է՝ քրիստոնէից գումարուին ի տանն Աստուծոյ, որ Անոր մատուցանեն իրենց սրբազան զգացումները եւ Անկէ ընդունին բարեպաշտ կենաց հրահանգութիւն: Ուստի պաշտամունք ունին երկու գլխաւոր մասերու. այս է Աստուծոյ մատուցանել եւ անկէ ընդունել: Վերջին այս մասը — Աստուծոյ խօսքէն ընդունիլ հրահանգ բարեպաշտ կենաց — Աւետարանականաց մէջ համարեալ է քարոզափողով, կամ քարոզի պաշտօն: Ուստի պաշտաման առաջին մասը, այն է Աստուծոյ մատուցանել սրբազան զգացումներ, յատկապէս կ'անուանեն պաշտամունք, կամ ըստ ժամագրքի Հայ. եկեղեցւոյն պաշտօն հասարակաց աղօթից:

Եւ զի այս պաշտամունք ըստ գլխաւոր մատուցման կամ ըստ յատուկ նպատակի

պաշտօնէից, կ'ըլլան տարբեր, ուստի պաշտամանց բանք լինին տարբեր: Զոր օրինակ ըստ ժամագրքի Հայ. եկեղեցւոյն են ծանօթ պաշտօն Արեւագալի՝ ճաշու՝ Երեկոյեան եւ Հանգստեան, պաշտօն Ապաշխարութեան՝ Հսկման եւ Տօնակման:

Մեր հայ Աւետարանականք, գէթ առայժմ, չենք կրնար ունենալ ո՛չ ժամագիրք եւ ո՛չ տարեկան ցուցակ պաշտաման: Այլ քաղմաց փափաքելի եղած է, որ ցարդ եղածներէ պատշաճագոյն կարգաւորուին: Ասոր վրայ եկեղեցիք ունենք խնդիր յարուցին, եւ խորհրդու Միութիւնն առաջարկեց մի քանի ձեւակերպութիւններ: Նիկոմիդիոյ գաւառի ժողովոյն առջին ալ այսպիսի խնդիր մը կայ: Բայց ձեւակերպութեանց կարեւորութիւն տալու պէտք չունինք, ներկայ դրից մէջ գոցէ յնասական իսկ լինին: Ուստի բաւ է միայն մի քանի կերպեր յիշեցնել, եւ թողուլ որ եկեղեցիք զանոնք յարմարեն իրենց վիճակին:

Այս կերպերն ալ պէտք է լինին ո՛չ նորին եւ ո՛չ միակ եկեղեցւոյ մը յարմարելու համար, հապա կարգաւորել ինչ որ հայ Աւետարանականք: Ասոնք եթէ ամփոփուին՝ երեք կերպի մարթին վերածուիլ, զորս անուանեմ համառօտ՝ հանդիսաւոր եւ յատուկ պաշտամունք: Համառօտ պաշտամունք լինին ամէն կիրակի առտու իբր կէս ժամ տեւողութեամբ: Հանդիսաւոր պաշտամունք լինին Զատիկի եւ Ծննդեան, տարեգլխի եւ ծննդաւորութեանց օրեր, իբր ժամու տեւողութեամբ: Յատուկ պաշտամունք լինին տարեգլխի եօթնեկին եւ արթնութեանց օրեր, իբր ժամուկէս տեւողութեամբ: Այս երեք տեսակ պաշտամանց տարբերքն են աղօթք, Ս. Գրոց ընթերցմունք եւ երգարանութիւնք: Այլ այս տարբեր մարթին այնպէս խառնուիլ եւ զառաւորիլ, որ ժողովուրդն անձանձրոյթ ըլլայ մտադիր:

Հետեւեալ կարգաւորութիւնք է՝ օրինակ՝ անկառողութեան կը մատուցուին պաշտաման առաջնորդներու:

Ա. Համառօտ պաշտամունք՝ կիրակի: 1. Մաղթանք ներկայութեան Հօր, կամ Որդւոյն կամ Ս. Հոգւոյն: 2. Աղօթք տէրունական ի միասին (յոտնկայս ձայնիւ կ'ըսեն ամենեքին): 3. Երգ պաշտաման, որ լինի կամ մաղթանք օրհնութեան, կամ օրհնութիւն եւ գոհութիւն առ Աստուած, ոչ թէ «Իրապին մեղք է քնով անցունել...» կամ «Ո՛հ, պայծառ ու գեղեցիկ օրն տէրունի...» երգոց նման թեթեւ բաներ: 4. Սաղմոս օրհնութեան եւ գոհութեան ընդհանրապէս: Ուստի պէտք է Ս. Գրքէն քաղուած ընեն այսպիսի համարներ եւ հատուածներ: Հրէից ազգային դիպաց օրհնութիւն մատուցանելէ լաւագոյն պարգեւներ կան օրհնութեան եւ գոհութեան: 5. Աղօթք օրհնութեան եւ գոհութեան՝ յատկապէս ժողովրդեան ի մօտոյ վայլած օրհնութեանց եւ բարեաց համար: 6. Ծանուցումներ եւ խրատներ, որ չեն անյարմար սրբազան զգացումներ պաղեցնելու: 7. Երգ փառաբանութեան կամ պաշտաման: Աստ կը վերջանայ պաշտաման մասը: Եթէ քարոզչաբան լինի, պատշաճ է որ մասանց ունենք երկարին: Զոր օրինակ 2-3 համար երգի փոխան 4-5 տուն երգուին երգերէ: Խրատք ըլլան ուղերձի ձեւով կամ յորդորական բանք: Բայց եթէ քարոզ եւս պիտի ըլլայ, պատշաճ է որ 7. լինի ընթերցում Ս. Գրոց: 8. Երգ ըստ իմաստի քարոզին: 9. Քարոզ եւ աղօթք: 10. Երգ ըստ տպաւորութեան քարոզին: 11.

Առաքելական օրհնութիւն: Այս մետասան տարեք կ'ամբողջացնեն պաշտամունքն ընդարձակ առմամբ:

Բ. Հանդիսաւոր պաշտամունք: 1-4. Նոյն ընդ համառօտ պաշտաման: 5. Աղօթք օրհնութեան եւ գոհութեան ընդհանրական օրհնութեանց եւ բարեաց, զոր վայելեն քրիստոնեայք: 6. Ծանուցումներ եւ խրատք՝ հանդերձ յորդորական բանիւ: 7. Երգ պաշտաման (նպատակի յարմարեալ): 8. Սաղմոս, կամ ընդ ժողովրդեան ըսել փոփոխակի, կամ երգել կացուրդիւ: 9. Մաղթանք վասն պաշտաման յատկապէս: 10. Ըստ իմաստի մաղթանաց՝ երգ խնդրանաց: 11. Ընթերցում Ս. Գրոց հատուածներու կամ քաղուածոց, որք են յարմար նպատակի պաշտաման: 12. Երգ փառաբանութեան (ընդարձակ եղանակով): 13. Առաքելական օրհնութեանց մին՝ ըստ պատշաճի տպաւորութեան պաշտաման: Այս ծրագրի տարեք կրնանք փոփոխիլ, եւ մէն միոյն երկար կամ կարճ ժամանակ տրուիլ: Այսպիսի պաշտամունք են յարմար եւ կիրակի առաւօտեան՝ երբ եւ ուր քարոզիչ չկայ: Այս ձեւ պաշտամունք թերեւս ըլլայ առաւել օգտակար, քան որ պիտի լինի, եթէ ուսումնական պարոն մը ելլէ վերացական բաներ քարոզէ, նեղասիրտ պատուաւոր ոք ելլէ ի ձեւ քարոզի յանդիմանական բաներ ըսէ, կամ ոք գոց եղած քարոզ մը կրկնէ կամ կարկատէ:

Գ. Յատկապէս պաշտամունք՝ տիրապէս նպատակի մը կը յարմարցուն, ըսենք սրտեր խոնարհեցնելու, հոգիներ լեցնելու երախտադիտութեամբ՝ վասն այն օրհնութեանց եւ պարգեւաց, զոր ի մտի ունին: Այսպիսի պաշտամանց յարմարին հետեւեալին նման ծրագիրք: 1-6. Նոյն ընդ համառօտ պաշտաման: 7. Երգ պաշտաման պատշաճեալ: 8. Դաւանութիւն հաւատոյ եւ ուխտադրութիւն բարեպաշտութեան՝ ժողովրդեան հետ ի միասին ըսել: 9. Աղօթք ըստ յատկացեալ նիւթոյ պաշտաման, ըսենք օրհնութեան՝ խոստովանութեան՝ նուիրմանց եւ խնդրանաց: 10. Երգ ըստ իմաստի աղօթքիս: 11. Ընթերցում Ս. Գրոց հատուածոց կամ բանից: 12. Ծառ կամ ուղերձ ի վերայ յատկացեալ նիւթոյ պաշտաման: 13. Աղօթք ըստ իմաստի ձառիս կամ ուղերձի: 14. Երգ ըստ պատշաճի աղօթքիս: 15. Առաքելական օրհնութեանց մին: 16. Երգ փառաբանութեան (ձոխ եղանակաւ):

Այսպիսի կարգադրութեամբ եւ օգտիւ պաշտամունքի առաջնորդել չէ՝ զիւրին, գոցէ սովորական քարոզներ տալէ դժուարին իսկ է: Ուստի պէտք է առ այն պատաստուի առաջնորդողը, մանաւանդ եթէ վարժուած մէկը չէ: Եւ որպէս զի այսպիսեաց գործ քիչ մը զիւրանայ, մանաւանդ որ ժողովուրդ որպէս Երգարան եւ Ս. Գրքը ունի, պաշտաման առաջնորդ եւս ունենայ, պէտք է համառօտ պաշտամունք մ'եւս ունենայ ի ձեռին, ուր ամփոփուած ըլլան Ա. Ս. Գրոց քաղուածք յաղագս դաւանութեան հաւատոյ, ուխտադրութեանց եւ խոստովանութեանց, որպէս եւ ժողովրդեան զիտելն հարկաւոր բնաբանից եւ խրատուց: Բ. Այս քաղուածոց մէջ զրուին սաղմոսք եւ օրհնութիւնք փոփոխակի ըսելու կամ կացուրդ երգելու ի պաշտաման: Գ. Այն քաղուածոց մէջ պատշաճ է զնել մի քանի օրինակ աղօթից: Զոր օրինակ մաղթանաց Աստուծոյ ներկայութեան, օրհնութեանց եւ գոհութեանց ընդհանրապէս, խնդրանաց եւ

հայցուածոց, որպէս եւ առաքելական օրհնութիւնք: Ոմանք փափաքեր են որ այսպիսի հաւաքածոցի մէջ զրուին նաեւ Հայ. եկեղեցւոյ ժամագրքէն ընտիր աղօթքներ, գէթ անոնց թարգմանութիւնքը:

Այսպիսի քաղուածոյ մը պարզապէս մարդիկ պիտի չեն Միութիւն մը յանձնէ մասնախմբի մը, որ տետրակ մը պատրաստելով՝ մատուցանէ կարող անձանց զիտողութեան: Ապա ի ձեռն Պատ. միսիոնարաց հրատարակուի, ո՛չ իրեւ պաշտօնական ինչ, այլ սոսկ տետր ի նպաստ պատրաստութեան բարեք պաշտաման: Եկեղեցիք զայն կը գործածեն որպէս իրենց յարմար կ'երեւի, փորձառարար կ'երեւին արդիւնք, եւ կ'ըլլան զիւրութիւնք ապա յարմարագոյն կարգաւորութիւններ ընելու:

Նիկոմիդիա Ս. Ս. Ի. Օգոստ. 16, 1895

«ՌԻՐ Է ՔՈՒ ԱՍՏՈՒԱԾԴ»
(Սաղ. ԽԲ. 10)
(Ծար. Նախընթաց Լէ-էն Լ Գլխ.)

Գ. Նիւթ. Երբորդոսեան Երբորդոսեան: Այս սոսկայի նիւթը որուն վրայ բեռցած է հիմա ամէն մեղքը եւ անէծքը. ցկեանս դատապարտելի ոճրագործի մը պէս սա ամեն գիտական եւ իմաստասիրական դատարանի առաջ կ'եկէ եւ շատ կը չարչրկուի: Արդի գիտունները կը թափեն իրենց հնարքները նիւթին վրայ, կը հալեն, կը պրկեն, կը ծեծեն, կը կտրեն, կը լուծեն, կ'այրեն, կը մեռնեն, յարուցիւն առնել կուտան, եւ սակայն երբեք իր գաղտնիքը չի տար: Ինչ է նիւթը. ոչ ոք գիտէ: Ամենէն անորոշ, ամենէն անստոյգ բանն է: Ամեն ձեւի կը մտնէ, ամեն գոյն կ'առնէ, ամեն տեղ կ'երթայ: Ամեն բանի ընդունակութիւն ունի. հոս ապառաժ մ'է պինդ ու հաստատ, հոն հեղուկ մ'է լոյծ ու յեղեղուկ, քիչ մը անդին շոգի, քիչ վերջը ծով, մէկ մ'ալ նայիս որ քի միաբանին չի լին մէջ կաղ է եղեր: Ահա նիւթապաշտից Աստուծոյ: Եւ նիւթապաշտը այս բացատրութենէն ողբերանալ իր գոռոզ գլուխը վերցնելով պիտի գոչէ, «Է՛հ, ուրեմն այս յատկութիւններով օժտուած բան մը արժան չէ՞ Աստուծոյ տիրողութեան պատկուելու»: Սակայն ոչ, չի մոլորինք: Ամեն բանի յարմարիլ տարբեր բան է, ամեն բան ըլլալ՝ բոլորովին տարբեր: Յիրաւի ամեն ձեւի կը մտնէ նիւթը, բայց ձեւակերպող մը պէտք է: ամեն գոյն կ'առնէ, բայց գոյն տուողի մը կը կարօտի. ամեն բանի կրնայ գործածուիլ, բայց գործածող մը ըլլալու է: Հոս է ամենամեծ խնդիրը: Զեւեղողը՝ ձեւողէն, ներկողը՝ ներկողէն, գործածողը գործածողէն զանազանել պէտք է: Դեկ ու ղեկավար նոյն արժանիքը չունին: Նոյնպէս՝ մեքենայ ու մեքենագործ հաւասար չեն իրարու: Դեկը՝ ղեկավարին, մեքենան՝ մեքենագործին, գործիքը՝ գործողին անխոստափելի իշխանութեանը տակն է: Նիւթը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ղեկը, մեքենան կամ գործիքը որ գերագոյն ղորութեան մը հպատակ է: Ո՛վ շարժման կը դնէ նիւթը, ո՛չ ապաքէն նիւթէն բարձր ազգակ մը. մէկ խօսքով նիւթը ծառան է կամ գերին այն գերագոյն Զորութեան որուն միշտ հլու հպատակ է:

Ոմանք բնապաշտը կ'ըսեն թէ բնութիւնը ինքնին իր ծոցին մէջ ունի ամեն բան, որ ի պահանջել հարկին երեւան կու գան ինքնաբերաբար. այս է բնապաշտից հաւատոյ հանգանակը: Իրաւունք ունէինք անմիջա-

պէս հարցնել թէ ո՞վ ստեղծեց ընտելութիւնը եւ ո՞վ դրաւ անոր ծոցը այդ ամէն բաները, բայց ատկէ առաջ հարցնենք թէ ի՞նչ է ընտելութիւնը ըստ իմ, ի՞նչ է, եւ ո՞վ մը, համայնապարփակ անձնաւորութիւն մը, Հապա ի՞նչ է: Պիտի ըսեմ անշուշտ թէ ընտելութիւնը հաւաքածոյ մ'է ամէն տեսակ յատկութեանց որ ի հարկին զանազան ձեւերով կ'երեւան: Լաւ ուրեմն, ի վաղուց անտի կան ամէն բանի յատկութիւնները որ կը ստեղծեն իրենց յատուկ առարկաները: Թափանցկութիւնը ապակիին նման առարկայի մը յատկութիւնն է. այս վարդապետութեան համեմատ ապակին աշխարհի վրայ չեղած կայ եղեր թափանցկութիւն որմէ յառաջ եկեր է ապակին: Ո՛րքան ծիծաղելի է ըսել թէ աչք չեղած տեսողութիւն, ականջ չեղած լսողութիւն, քիթ չեղած հոտառութիւն կան եղեր, որոնցմէ գոյացեր են աչքը, ականջը, քիթը: Յատկութիւնը ենթակային ստորագրելին է եւ ստորագրելին ալ ստորագրելին արդիւնքն է եւ ոչ թէ անոր արտադրիչ պատճառը: Ուստի ընտելութիւնը վերացական գաղափար մ'է որ փոխաբերաբար կը գործածուի իբր հաւաքական ներկայացուցիչ մը տիեզերաց մէջ գտնուած բոլոր գորութեանց, սակայն երբեք արարչական հանգամանք մը չունի:

Բնութեան վերջ գտնանք նորէն նիւթին: Նիւթապաշտն ալ ճիշդ բնապաշտին պէս պիտի առարկէ թէ նիւթը իր մէջ ունի գորութիւն մը որով կը դիմէ միշտ դէպ ի լաւագոյնը եւ ասկէ հետզհետէ յառաջ եկած են բարձրագոյն եւ ազնիւ արարածները: Այս վարդապետութիւնը կը կոչուի նաեւ Բարեշնչականութիւն կամ Տարուինականութիւն: Նիւթին մէջի աղնուացուցիչ եւ բարձրացուցիչ գորութիւնը նիւթին հպատակ է թէ անկէ անկախ. գործին ղեկը նիւթին ձեռքն է թէ գորութեան: Եթէ ղեկավարը նիւթը ըլլայ՝ այդ վարդապետութիւնը գորութիւնը ուրացած պիտի ըլլան անշուշտ. եւ եթէ ղեկավարը այն գորութիւնն է որ նիւթէն անկախ ըլլալով կը վարէ իրեն հետ նիւթը, կը հարցնենք թէ կուրօքն, ըստ դիպած կը ղեկավարէ թէ գիտակցութեամբ: Եթէ կուրօքն կը քայլէ, կը գործէ, աղնուացուցիչ ըլլալէ կը դադրի անշուշտ, որովհետեւ կոյրը միշտ վտանգի ենթակայ է եւ ղեկը կոյրի մը չիյանձնուիր. իսկ եթէ գիտակցութեամբ կը քայլէ, այդ գիտակցութիւնը կամը ունի: Եթէ չունի՝ գիտակցութիւն ըլլալէ չի դադարիր. որովհետեւ ինչ օգուտ ունի գիտակցութիւնը, եթէ զայն գործադրելու կարողութիւն չունինայ. եւ քանի որ դէպի կատարելութիւն կը դիմէ՝ կամքը անհրաժեշտ է. իսկ եթէ կամք ունի՝ դարձեալ կը հարցնենք թէ այդ կամքը որո՞շնապատակ ունի թէ ըստ քմաց կը գործէ: Եթէ չունի, անշուշտ գիտակցութիւն չի կրնար գործել եւ դէպի կատարելութիւն դիմել: Բայց, որովհետեւ գիտակցի ըլլալը ընդունեցինք, հետեւեալ կամքը նպատակ ու վախճան ունի: Իսկ եթէ նպատակ ունի, նորէն կը հարցնենք թէ այդ նպատակը իմաստուն, բարի եւ արդար է: Բանի որ ի կատարելութիւն կը դիմէ՝ իմաստուն ըլլալու է որ ընկելը կշռէ ու այնպէս ընէ. եւ քանի որ դէպ ի լաւագոյնը եւ ազնուագոյնը կը դիմէ՝ անշուշտ բարի ըլլալու է, իմաստուն է ակ մը անկարելի է որ բարի չըլլայ, զի եթէ բարի չըլլայ՝ իմաստուն եղած չըլլար, եւ եթէ իմաստուն ու բարի է՝ անհրաժեշտաբար արդար ալ է, որովհետեւ առանց արդար ըլլալու անկարելի

է իմաստուն եւ բարի ըլլալ: Փախչելու ուրիշ ճամբայ չկայ բայց ընդունիլ թէ կայ Գերագոյն Զօրութիւն մը որ գիտակցութիւն ունի, որ հա՛ւ ունի, որ նպատակ ունի, որ քա՛հ է, իմաստուն եւ արդար: Մենք այս գորութիւնը ԱՍՏՈՒԾԻ կը կոչենք, եւ պիտի հարցունք մեզ դեռ թէ ո՞ր է ձեր Աստուածը:

Մարդուան ԵՌԱԿԻՄ Ս. ՖԵՐՄԱՆԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅ Ի ՊՐՈԽՍԱ
Պատուարժան ընթերցողը Ա. Ե. Բ. Ե. Բ. ի ծոցը դրուեցաւ մի «Յաւելուած» որ պարունակէր Արեւելեան Որբանոցին նուիրատուաց անուանց ցանկը: Սոյն «Յաւելուած»ին տակ կար փոքրիկ մի «Նուիրատում» շրջանակի մէջ առնուած: Խնդրած էինք որ իւրաքանչիւր բարեհաճի զայն կտրել, նշանակել հոն իր սիրոյ յօժար նուէրն եւ, յետ ստորագրելոյ, խրկել զայն (գրամով մէկտեղ իր շրջանին Աւետարանի պաշտօնէին ձեռքով) առ մեզ: Այս մեր խնդիրն լոկ մի քանի բարեբարք ցարդ կատարած ըլլալով խոնարհաբար նորէն կը կրկնենք զայն, յուսալով որ տարին չվախճանած սոյն միջոցով բաւական օգուտ պիտի քաղեն հաստատութեանս պատասխանալը:

Պրուսա Գ. ՊԱՏԱՍՏԱՐԵԱՆ
Օգոստ. 1895

ԱԶԴԵՐ

ԱՂԶԿԱՆՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԶՄԻՌՆԻԱ
Վարժարանիս վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ սեպտ. 16/28ին: Վարժարանս գերազանց առաւելութիւններ կ'ընծայէ ուսման հասարակ ճիւղերու մէջ, նաեւ կ'աւանդէ երաժշտութիւն, դժագոթութիւն, աստղագործութիւն եւ ձեւ ու կար: Սոյն վարժարանը յաճախող աղջիկները չորս ամերիկացի օրիորդներու եւ ինը կարող օգնականներու հսկողութեան ներքեւ են, որք բարձր դաստիարակութիւն տալու հետ կը ջանան աղջիկները բարեկրթ անձինք ընել: Դպրոցին լեզուներն են Անգլիերէն, Ֆրանսերէն եւ Հայերէն:

Ուսուցիչ ու բնակութիւն եւ ուսում	20
Ուսում, յառաջացեալ կարգ	4
Ուսում, նախապատրաստական կարգ	2
Երաժշտութիւն	5

ԲԱՐՁՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԶՄԻՌՆԻԱ
Սոյն վարժարանին նոր տարեշրջանը պիտի սկսի սեպտ. 16/28ին: Վարժարանս հիմա ուսանողաց գերազանց առաւելութիւններ ընծայելու պատրաստ է, ուսման սովորական ճիւղի մէջ եւ գիտութեանց դասընթացներու մէջ: Առեւտրական ուսմանց ճիւղը կը պարունակէ Տոմարակալութեան ու Սղագրութեան լիակատար դասընթացներ: Աւանդուած լեզուներն են Անգլիերէն, Ֆրանսերէն, Թուրքերէն, Հայերէն եւ Յունարէն: Ուսուցչական մարմինը կը բաղկանայ տասներեքու անդամներէ որոնց մին շրջանաւարտ եղած է Անգլիոյ Բիւրոյի շրջանաւարտ եղած են Անգլիոյ Բիւրոյի շրջանաւարտ մէջ:

Ուսուցիչ ու բնակութիւն եւ ուսում	25
Ուսում, յառաջացեալ կարգ	5
Նախապատրաստական կարգ	2½
Ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ	

ՊՐՈՍ. Ա. ՄԱՔ ԼԱԽԼԵՆ
ՏԵՐԵՆ
Չմիւռնիա
Պրուսայի Աղջկանց Ամերիկեան դիւերութիւն վարժարանին յառաջիկայ տարեշրջանը

կը սկսի սեպտ. 12ին (Ն. Տ.): Տարեթոշակն է տասը օսմ. ոսկի՝ կանխիկ հատուցանելի երկու մասնավճարով: Իւրաքանչիւր աշակերտուհի իւր տոնամային լեզուէն զատ կ'ուսանի նաեւ Անգլիերէն լեզուն: Ֆրանսերէնի եւ գործիական երաժշտութեան համար զատ վճարմունք կը պահանջուի:

ԱՆԱՅՈՒԼԱ ԳՈՒԼԷՃ Ի ՄԱՐՁՈՒԱՆ
Բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ սեպտ. 11ին: Տարեկան թոշակն է 10 օսմ. ոսկի գիշերօթիկներու, եւ 2½ ոսկի ցերեկօթիկներու համար: Մասնաւոր կարգադրութիւն եղած է 14 տարեկանէ վար եղող ուսանողաց հանգստութեան համար, ընդ հսկողութեամբ Միսիս Րիկզի:

ՀԱՅՈՒՆԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՅԱՍԲԱԶԱՐ
Վարժարանիս 11րդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ սեպտ. 4 (Ն. Տ.): Տարեկան թոշակը այս տարուէն սկսեալ բարձրացած է 10 օսմ. ոսկեոյ հետեւեալ մասնավճարներով. 4ական ոսկի Ա. եւ Բ. շրջաններուն սկիզբը եւ 2 ոսկի Գ. շրջանին սկիզբը: Դաշնակի համար 3, եւ երգչհոնի համար 1½ ոսկեոյ յաւելուածական վճարում մը կը պահանջուի: Այն աշակերտուհիները որ բանաւոր պատճառաւ որոշեալ ժամանակին կարող պիտի չըլլան ներկայ գտնուիլ, պարտին նախապէս լուր տալ, որպէս զի իրենց տեղերը պահուին:

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ատենապետն խնամակալութեան, Տօթ. Սերովքէ էֆ. Գալպէսեան, Ատաբաղար, եւ առ Յովհաննէս էֆ. Գոնտայեան, Պայպը Հաուս, Կ. պոլիս:

ԿԵԴՐ. ՅՈՒՐԲԻՈՅ ԳՈՒԼԷՃ ՅԱՆՅԱՍ
Վարժարանիս վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ սեպտ. 12ին (Ն. Տ.): Դաստիարակութեան ծախքն է նախապատրաստական համար 2 օսմ. ոսկի, դուլէճի համար 3 օսմ. ոսկի: Բնակութեան, կերակուրի, լուացքի եւ լոյսի համար 7 օսմ. ոսկի:

Աշակերտը երկու մասնավճարով պիտի հատուցանեն վարժարանին ծախքը. կէսը վարժարան մանչու առնելու հետ եւ միւս կէսը երկրորդ շրջանին սկիզբը: Գոլէճէն կամ միսիոնարութեան օգնութիւն ընդունողները պարտին իրենց ամբողջ պարտքը վճարել գասերուն սկսելէ առաջ:

Մանրամասնութեանց համար դիմել առ Ա. ՅՈՒՐԲ. ՏԵՐԵՆ
Այնթապ

ԲԻԼԵԹԱՆԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ԱՆԵՍՏԱՐԱՆԻԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ Հոգեւոր Ժողովոյն գումարումն տեղի պիտի ունենայ ըստ Լաւ. սեպտ. 12ին, հինգշաբթի օրն, յԱտաբաղար. եւ ժողով պիտի տեսէ մէկ շաբաթ:

Կը հրաւիրուին Ժամանակէն ներկայ գտնուիլ եկեղեցեաց պատուարժան հովիւք եւ նուիրակք, նաեւ ժողովոյն բոլոր օրինաւոր անդամք: Եթէ եկեղեցի մը բանաւոր պատճառաւ պիտի չկարենայ ներկայ գտնուիլ ժողովիս, թող հաճի առաջին պատեհութեամբ նամակաւ իմացնել քարտուղարին:

Կ. պոլիս Ա. Վ. ԱՍՏՈՒԾԵԱՆ
Օգոստ. 5, 1895 Գալպէսեան
Բիւր. Նահ. Ժողովոյ

Միաբանական աղօթից ամսօրեայ ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի օր, սեպտ. 2 (Ն. Տ.), Պայպը Հաուսի մատրան մէջ, ժամը 6ին ըստ Թուրքաց:

Բոլոր եղբարք եւ քորք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ սոյն հոգեւոր պաշտաման:

Սովորական աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8ին, Պայպը Հաուսի մատրան մէջ: Աղօթքի նիւթն է, «Ես եմ ճամբան» ՝ ճամբարաբնէն եւ կեանքէն» Յովհ. Ժ. Գ. 6:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Օգոստ. 19 ըստ Յուլի, եւ օգոստ. 31 ըստ Լւստ. 1893

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅԱւսարիա Վինտիկրացի նախարարութեան մայիսի մէջ անկման վրայ Կոմս Բիլմանսէի կանչուեցաւ կաղմելու առժամանակեայ նախարարութիւն մը սա ակնկալութեամբ թէ քանի մը ամիսէն կաղմուի աւելի մնայուն նախարարութիւն մը։ Այս ակնկալութիւնը տակաւին կայ եւ Կոմս Բիլմանսէի Ստորին Աւստրիոյ նախորդ կուսակալութեան պաշտօնը տակաւին թափուր թողուած է որպէս զի նորէն հոն դառնայ։ Սակայն հիմա կ'ըսուի թէ փոփոխութիւն մը տեղի պիտի չունենայ մինչեւ հոկտեմբերի վերջերը։ Կալիֆիոյ կուսակալ Կոմս Պատէնի ընդհանրապէս կը համարուի ապագայ նախարարապետը եւ անցեալ շաբաթ Կայսեր կողմէ ընդունուեցաւ, նաեւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կոմս Կոլուխովսքիի հետ։

Օգոստ. 18ն էր Յիւլիոս Երզնկէ կայսեր ծննդեան 63րդ տարեդարձը եւ ամբողջ կայսրութեան մէջ տօնուեցաւ լուսավառութեամբ եւ խրախմբութեամբ։

Կաթսայի պայթում մը տեղի ունեցաւ Միացեալ Նահանգաց Տէնիսի քաղաքին մէջ. իբր 20 հոգի մեռան եւ ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան։ Արկածին պատճառն էր խմած մեքենավար մը որ տաք կաթսային մէջ պաղ ջուր լցուց։

Լոնտոնէ ի հիւսիսային Անգլիա եւ Ակովիա գացող երկաթուղոյ գծերուն վրայ երկու ընկերութեանց կառավարման մրցումը աւելցուցած է շոգեկառաց սովորական արագութիւնը։ Անցեալ շաբաթ Լոնտոնի եւ Ապերաինի մէջտեղ գրանուող գիծը որ 300 մղոն երկայն է, կը տրուեցաւ ինը ժամ մէկ քառորդէն, եւ ծանուցուեցաւ թէ քանի մը օրէն այդ ժամանակը 9 ժամի պիտի իջնէ։ Լոնտոնի եւ Քարլայի մէջտեղ գտնուող գիծը որ 300 մղոն երկայն է, կ'որոշուեցաւ վայրկեանը մէկ մղոն արագութեամբ։ Այս ընթացքով շոգեկառ մը Հայտարարաշայէ մինչեւ Էնկերիւ պիտի երթայ իբր վեց ժամէն։

Օգոստ. 21ին բեռի չորհանաւ մը մատակարար միջոցին ընդհարեցաւ Բրիտանական ջրանցքին վրայ Նիւ Հէյվընի եւ Տիէփի միջեւ երթեւեկող Սէֆրա չորհանաւին որ քառասուն վայրկեանէն ընկղմեցաւ։ Մէջը գտնուող 297 ճամբորդներուն բոլորն ալ միւս չորհանաւը փոխադրուեցան սակայն գոյքերնին կորան։

Երեւանի մայր տաճարին հետքերը մը կ'ըսէ թէ ճափոնի մէջ հնախառն ծագելէն ի վեր 25,000 բռնուող եղած է որոնց 16,000ը մեռած են։

Ճորձ Իշխան անուն վիթխարի նորաշէն մարտանաւը օգոստ. 23ին Անգլիոյ Փորթսմութի քաղաքին առջեւ ծով իջուցուեցաւ։ Երբ սոյն նաւին շինութիւնը աւարտի, 14,900 տակառաշայի ջուրի տեղ պիտի գրաւէ, սակայն դեռ չէ ընդունած իր զրահը։ Պիտի ունենայ 757 պաշտօնակալ ու նաւադ, Երբեք զքսուհին գինիի չի մը կոտրեց մարտանաւուն առաջին վրայ եւ ըսաւ, «Այս մարտանաւը կ'անուանեմ Ճորձ Իշխան եւ յաջողութիւն կը մաղթեմ նաւուն ու իր մէջ գտնուողներուն»։ Յետոյ կ'որոշուի չուան մը որ թուլցուց անագին երկաթեայ ծանրութիւններ որ վար սահեցան եւ ար-

գելքները վերցուցին ու վիթխարի մարտանաւը ջուրը սահեցաւ։

Ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ Թամարի մէջ Փրանսական իշխանութեանց կողմէ ձերբակալուած ամերիկեան նախորդ հիւպատոս Մր. Ուոլըրի որ հիմա ի Մարսիլիա բանտի մէջ է եւ զինուորական ատեանէն քսան տարւոյ բանտարկութեան դատապարտուած է, սա ամբաստանութեամբ թէ Մարկաները ոտքի կը հանէ Փրանսացոց դէմ։ Կ'ըսուի թէ Միացեալ Նահանգաց Արտաքին գործոց նախարարը հիմա կը պատրաստէ շուտով Փրանսական կառավարութեան մատուցուելու համար դիւր մը որով գոնէ մէկ միլիոն տոլար հատուցում պիտի պահանջուի Մր. Ուոլըրի չովա կառավարութեան ընդունած ձգտութիւն վերաբերեալ արտօնութեան Փրանսացի հրամանատարին կողմէ դրաւուելուն համար։ Ասկէ զատ Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը հիմա լիովին համոզուած է որ Մր. Ուոլըրի հարցաքննութիւնը սկիզբէն մինչեւ վերջը ապօրինաւոր կերպով կատարուած է, եւ թէ զնա դատապարտած են ամենաչնչին վկայութիւններով վրայ յենով։ Ուստի հարկ եղած պաշտօնական թուղթերը պատրաստուելուն պէս Փարիզի ամերիկեան դեսպան Մր. Իւսթիսի հրահանգ պիտի դրկուի Մր. Ուոլըրը անմիջապէս արձակել տալու համար պահանջուած ամէն քայլ առնել։

Մատակարարէ ընդունուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ Անտրիպայի Փրանսացոց ձեռքով դրաւումը։ Թշնամին՝ հեռանալուն կրակէն խառնաչիթութեան մէջ իյնալով փախած է առանց ճակատամարտի սպանելու։ Կ'ըսուի թէ հովա զօրապետ մը առանց կողակու ու առանց պաշարները փճացնելու իր դիրքը Փրանսացոց յանձնելուն համար իր կառավարութեան հրամանաւ խորոյկի վրայ այրուել է։ Թաւի Մատակարարի թղթակիցը տխրագին նկարագրութիւն մը կ'ընէ Մատակարարի Փրանսական զօրաց առողջական վիճակին վրայով։ Զոր օրինակ, 225 հոգիէ բաղկացեալ ճարտարագէտներու խումբէ մը որոց յանձնուած էր ճամբաներ ու կամուրջներ շինելու գործը՝ 26 հոգի մնային, բոլոր միւսները մեռած կամ հիւանդանոցներուն մէջ ըլլալով։

Չինական իշխանութիւնը ի սկզբան մերժեցին թոյլ տալ որ անգղիական եւ ամերիկեան հիւպատոսները ներկայ գտնուին Բուլէնկի ջարդերուն մէջ մաս ունեցող մարդոց հարցաքննութեանց, սակայն ի վերջոյ ճնշման տեղի տուին եւ Փէլ Մէլ Կալէի կ'իմանայ թէ ջարդը զրդողներէն չորս հոգի գլխատուած են։ Սակայն Հոնկ Բոնկէ օգոստ. 22ին զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ, «Նոր խժժութիւնը պատահած են Յուլիանի մօտ։ Ամերիկեան միսիոնարութիւն մը յարձակում կրած է մեծ ու կատաղած ամբոխէ մը որ այլ եւ այլ զէնքերով զինուած էր։ Միսիոնարութեան մատուցող եւ զպրոցը կործանուեցան եւ չորս բնիկ ուսանողներ վիրաւորուեցան։ Օտարազգի ուսուցիչը փախաւ։ Օտարներու դէմ բուռն ատելութիւնը կը տարածուի Յուլիանի ժողովուրդին մէջ որոնցմէ շատերը փողոցներ կը պտըտին պոռալով, «Վնտեցեք օտարազգի սատանաները»։ Ասոր վրայ խօսելով Սիւաթի կ'ըսէ, «Հեռագիրէ աւելի քան երբեք ստուգութիւն կը ստանայ թէ եթէ ազդու միջոցներ չգործածուին, հասարակ ժողո-

վուրդին անսանձ — եթէ ոչ զրդուած — մոլեղնութիւնը պիտի ընդարձակի կայսրութեան ամէն կողմը, մինչեւ որ ձերմակ մարդիկ սպաննելը թեթեւ բան մը համարուի»։ Զեռք առնուելիք միջոցներուն վրայով Սիւաթի կ'ըսէ, «Ուրիշ տէրութեանց հետ գործակցութեամբ կամ ոչ, Անգլիա կերպ մը գտնուել է Չինացիները ստիպելու յարգել այն օտարազգիներուն կեանքը որոց թոյլ տրուած է իրենց երկրին մէջ բնակելու»։ Իրաւ որ ամերիկեան միսիոնարական Պորտընկերութիւնը ճիւղ մը ունի ի Յուլիան, սակայն նոյնը ճշմարիտ է Միթոսականներուն մասին եւս եւ չենք գիտեր թէ որոց կը վերաբերէր ժողովրդին կատաղութեան զոհ գացող մատուցող եւ զպրոցը։

Սեպտ. 17ին ի Հոմ պիտի սկսին տօնախմբութիւններն 23րդ տարեդարձին՝ Հոմի վիթթոր Էմմանուէլի զօրաց ձեռքով գրաւման եւ իբրեւ Իտալիոյ մայրաքաղաք յայտարարուելուն։

Ռուսական բանակին դաշտային ռազմափորձերը տեղի ունեցան անցեալ շաբաթ ընդարձակ յատակագծով Զարսքո Սէլոյի շրջակայքը։ Փորձեր կատարուեցան օդագնաց մեքենաներով, դաշտային սուրճան դակով եւ պատերազմի հետ կապակցութիւն ունեցող ուրիշ բաներով։ Ներկայ էին Կայսրը, Կայսրուհին, Յուլիանայի թագուհին եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձեր։

Վիլհելմ Ա. կայսեր անուան կառուցուելիք ազգային յիշատակարանին հիման քարը դրուեցաւ մեծ շքով ու հանդիսաւորութեամբ օգոստ. 18ին ի Պերլին Կայսեր կողմէ։ Օտար երկիրներու մէջ զարմանք կը յայտնուի որ Կայսրը սոյն արարողութիւնները կը կատարէ Փրանքէբրուսիական պատերազմին ամենէն արիւնահեղներէն միոյն տարեդարձի օրը եւ հանդէսը զլիաւորաբար զինուորական բնութիւն ունի, սակայն կ'ըսուի թէ բրուսիական հին սովորութեան մը համաձայն է այս։ Շատ ցաւ զգացուեցաւ որ Վիլհելմ Ա.նոյ նախարարապետ Պիլմարը իշխանը խոր ծերութեան պատճառաւ չկրցաւ ներկայ ըլլալ սոյն հանդէսներուն։ Ակնարկուած մարտն էր Կրէյվիթի ճակատամարտը, պատերազմին ամենէն կատաղի ու վճռականներէն մին, եւ այս մարտին 23րդ տարեդարձը պաշտօնապէս տօնուեցաւ օգոստ. 19ին երբ պատերազմին մէջ կողող ծերունի զինուորներէն 13,645ը Պերլին հաւաքուեցան Կայսրին կողմէ աչքէ անցուելու եւ ընդունելու խաչեր եւ պատուանշաններ որ կը կրէին անուններն այն ճակատամարտներուն որոց մէջ մաս ունեցան զանոնք ընդունողները։ Կայսրը ծերունի Մարաշխա Կոմս Պրուսիացի տուաւ Հոնէնցուլէրի կարգին խաչը եւ Աստղը։

1867էն ի վեր առաջին անգամն ըլլալով պատուանշաններ փոխանակուեցան Փրանսացոց ու Գերմանացոց միջեւ։ Մէնար ծովակալը որ կը հրամայէր Բիլ գացող Փրանսական նաւախումբին ընդունած է Բրուսի թագ պատուանշանը եւ ստորագրաւ երկու պաշտօնակալներ ընդունած են ստորին պատուանշաններ։ Միւս կողմէ գերման ծովակալ Գորր եւ իր հրամանին ներքեւ գտնուող երկու պաշտօնակալներ Փրանսական կառավարութեան կողմէ ընդունած են համապատասխանող պատուանշաններ։

Անցեալ շաբաթ հինգշաբթի օրը անսովոր սառնակութեամբ փոթորիկ մը տեղի ունեցաւ Անգլիոյ հարաւային կողմը։ Թայգի թղթակիցը կ'ըսէ թէ մէկ ժամուան մէջ

667 փայտափայտ համարեց որոց 111ը պատահեցան հինգ վայրկեանի մէջ, երեք մարդ եւ շատ արջառ սպաննուեցան կայծակէ, չոր խոտի գէղեր կրակ առին եւ տեղատարափ անձրեւէն տուներ ողողուեցան:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մինչ Աւետիքեայի այս թիւը կը հրատարակուի Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ. օգոստոսիան կայսեր գահակալութեան տարեգրքը կը տօնուի: Պետական ամէն կարգի ու աստիճանի պաշտօնեայք, եւ օտար տէրութեանց ներկայացուցիչները մատուցած են իրենց շնորհաւորութիւնները սոյն ուրախալի առթիւ: Թէ՛ Թուրքիոյ մէջ եւ թէ՛ Թուրքիայէ դուրս, ուր որ կը գտնուին օսմանեան հպատակներ, կ'արտայայտուի գոհունակութիւն ու ցնծութիւն Ն. Վեհափառութեան իշխանութեան մէջ տարի մըն ալ բոլորելուն համար: Ոսկեղջեր նաւահանգստին ու Վոսիփորոսի նեղուցին մէջ գտնուող ամէն ազգաց նաւերը չքեղապէս զարդարուած են դրօշակներով եւ մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ լապտերներու ու դրօշակներու պայծառ գոյները կը փոխեն տուններուն ու հանրային շէնքերու սովորական երեւոյթը: Վոսիփորոսի եզերքը կատարուած պատրաստութիւններէն դատելով, այս գիշերուան լուսավառութիւնները շատ ընդարձակ ու թերեւս անցեալ տարուէն աւելի փառաւոր պիտի ըլլան: Այնպէս որ այսօր փողոցները խոնավ ու Վոսիփորի վրայ մակոյկով պտտող հազարաւոր անձանց համար պիտի ըլլայ խրախճանութեան ու ցնծութեան օր մը:

—Չորեքշաբթի պարսկական նորընտիր դեսպան Ալա էտ Միւլի Միրզա Մանուէլ Խան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւը ունեցաւ իր վկայագրերը մատուցանելու: Արարողութիւնը կատարուեցաւ ըստ սովորականին:

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ քաղաքական յանցանաց համար բանտարկուող 15 Հայեր ազատ արձակուած են:

—Հրաման զրկուած է որ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեգրքին առթիւ իրենց պատժոյն երկու երրորդը աւարտող բանտարկեալներուն ներում շնորհուի:

—Շաբթի փաշա որ քննիչ կարգուած է Անատոլիոյ կայս. գաւառներուն, կիրակի օր մեկնեցաւ իր պաշտօնն սկսելու:

—Դատական նախարարութիւնը ծանուցած է առ որ անկ է թէ Վեհ. Սուլթանը վաւերացուցած է Ասորի կաթողիկոսներուն պատրիարք Ապտիւլ Մէսիհի ընտրութիւնը:

—Շաբթի օր աւերիչ հրդեհ մը տեղի ունեցաւ Ատալիոյ մէջ: Հրդեհը ծագեցաւ քրիստոնէից թաղէն եւ շատ բուռն հովի մը պատճառաւ շուտով տարածուեցաւ: Սապահի ըսածին նայելով մոխիր դարձուց քաղաքին ամբողջ քրիստոնէից թաղը եւ շուկան:

—Սապահի ստացած մէկ հեռագրին նայելով երկուշաբթի մեծ հրդեհ մը պատահած է յԱմասիա, ծագելով Սէլ Աղլը կոչուած տեղը կէսն Օղլու խանին մօտերէն այրած է բազմաթիւ շէնքեր:

—Քանի մը տարիէ ի վեր ժամանակ ժամանակ յերեւան կու գայ Բերայէ մինչեւ Պէոյիւքտէրէ բլուրներուն գագաթէն երկաթուղի շինելու ծրագիր մը: Սոյն ծրագիրը հիմա նորէն յառաջ բերուած է: Այս անգամ առաջարկութիւնը սա է որ շինուի

գիծ մը Ղալաթիայէ, Բերայի ու Թագսիմի ճամբով դէպ ի Պէոյիւքտէրէ բարձունքը Սարըբար: Այս առաջարկութիւնը հիմա կը քննուի Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ: Ծրագրին նայելով կայսրաններ պիտի շինուին Վոսիփորի գիւղերէն շատերուն մօտ: Կը յուսացուի որ գիծը շոգենաւի նաւամատոյցներէն հեռի բնակողներուն ի կ. պոլիս երթեւեկութիւնը դիւրացնելով, ապագային մէջ աւելցնէ բլուրներուն վրայ շինուած տուններուն թիւը եւ արժէքը այնպիսի հոգեբու ու հիմա գրեթէ երբեք արժէք չունին:

—Ուրիշ երկաթուղոյ ծրագիր մը որ հիմա ուշադրութիւն կը գրաւէ, է ճիւղ գիծ մը շինել որ Պրուսայի երկաթուղին միացնէ Հայտար փաշա-Էսկիշէհի երկաթուղոյն հետ: Ծրագրադէտները քննած են գետինը եւ պատրաստած են յատկագիծները որ հիմա նկատողութեան կ'առնուին ձեռնհաս մարմինին կողմէ:

—Սկսուած է շինութիւնը խճուղիի մը որ Մարաշէ Զէյթուն եւ Ալպիսթան պիտի երթայ: Այս նոր խճուղին 120,000 մեթր երկայնութիւն պիտի ունենայ:

—Առողջապահական խորհուրդը թուրք թերթերու մէջ հրատարակած է ցուցակը զգուշութիւններուն ու միջոցներուն որ ձեռք առնուելու են եթէ տեղ մը հնտախտ ծագի, եւ թէ ինչ պարտին ընել այն ընտանիքները որոց մէջ կ'երեւնայ այս ախտը:

—Ատանա քաղաքին մէջ հնտախտը անհետացած ըլլալով այդ գաւառին շուրջի առողջապահական շրջան վերցուած է: Միւս կողմէ հրաման զրկուած է որ Հաճին եւ Օսմանիէ քաղաքներուն շուրջի շրջան աւելի խստացուի:

—Թուրք թերթերը կ'ըսեն թէ Գարաքէօյի նոր կամուրջին համար առաջարկուած այլ եւ այլ յատակագրերուն քննութեան արդիւնքը սա եղած է որ կառավարութիւնը որոշած է կամուրջին շինութիւնը կատարել իր կողմէն սահմանուած գործաւորներու ձեռքով փոխանակ խնդրարկուներու յանձնելու: Սապահ կը հաշուէ թէ շինութեան ծախքին կէսը պիտի շահուի եթէ Թէքէլէին կողմէ կատարուի:

—Օգոստ. 21ին Այտընի կուսակալութեան մէջ պատահած երկրաշարժը բաւական սաստիկ եղած է: Այտընի շրջակայքը ժայռերու կտորներ բլուրներու կողերէն վար գլորեցան եւ փոշիի ամպ մը ծածկեց քաղաքը: Սակայն Այտըն քաղաքին մէջ տուններու եղած վնասը շատ մեծ չէ: Պուշուրտէրէ գիւղին մէջ 4 տուններ փլան սակայն մահ չպատահեցաւ: Բաւական աւեր գործուեցաւ նաեւ Թիւրէյի մէջ:

—Պետական խորհուրդին որոշմամբ Թուրքիոյ մէջ բժշկութիւնը ընող այն բժիշկները որ կայս. բժշկական վարժարանէն վկայական չեն առած՝ Բէֆէլիս-ի տուրք պիտի վճարեն:

—Թուրք թերթերը կ'ըսեն թէ Կայս. կառավարութիւնը երեք տարի երկարած է Աքքեայէ Դամասկոս երթալիք երկաթուղոյ շինութեան պայմանաժամը:

—Եւթմէնի մէջ աւազակաց խումբ մը որ ամբողջ մը գրաւած էր, ետ մղուած է Կայս. զօրաց ձեռքով:

—Նաւաքարչ շոգենաւերու տէրերը մինչեւ հիմա՝ գտած գործերին կը կատարէին իւրաքանչիւր իր հաշուոյն Այս կարգի շոգենաւերու օտար ընկերութեան հաստատուելէն

ու անոր ձեռքով Վոսիփորոսի մէջ նոր եւ զօրաւոր նաւաքարչներ բերուելէն ի վեր, նաւաքարչ շոգենաւ ունեցող անհատներ վնաս կը կրէին: Հիմա ասոնք կ'առաջարկեն Ծոփային գործոց նախարարին պաշտպանութեան ներքեւ կազմել Օսմ. նաւաքարչ շոգենաւերու ընկերութիւն մը:

—Մեծ Շուկայի վերաշինութեան համար մատուցուած յատակագրերը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը կը պատրաստէ օրինակները եւ գծագրութիւնները որ պէտք են ցուցնելու համար շուկային երկաթէ շինուելու նոր յատակագիծը: Սոյն յատակագիծին՝ նախորդներուն հետ Բ. Դրան մէջ քննուելէն ետեւ կը յուսացուի որ ընդունուած յատակագիծին համեմատ շինութիւնը նուազուրդի պիտի դուրսի:

—Հնտախտը բաւական նուազած է Հալէպի ու Ատանայի կուսակալութեանց մէջ: Օգոստ. 16/28ին Տիարպէքիւրի մէջ պատահած են 12 դէպք ու 17 մահ: Սեւերեկի մէջ ախտը տարածական բնութիւն չունի: Տիարպէքիւրի մօտ Հազրոյի մէջ պատահած են 8 դէպք ու 4 մահ: Օգոստ. 15/27ին Ատալիայի մէջ 22 դէպք ու 2 մահ: Քանի մը կասկածելի մահեր պատահած են Սըրբի մէջ, սակայն դեռ չգիտցուի թէ արդեօք հնտախտ էին, եւ Պիթիւսի կուսակալին հրահանգ զրկուած է որ հարկ եղած քննութիւնները կատարէ անմիջապէս:

—Նոր խորհուրդ մը յղացուած է որ կը յուսացուի թէ զարգացնէ Բէֆէլիս առեւտուորը Բէֆէլիս տուող այծերուն աճումը քաջալերելով: Մինչեւ հիմա այծերէն առնուած տուրքը կը դանձուէր մարտ, ապրիլ եւ մայիս ամիսներուն մէջ երբ այծերուն տէրերը իրենց Բէֆէլիս փոխարէն ստակ ընդունած չըլլալով վախճառուներուն ձեռքը կ'իյնային իրենց տուրքերուն վճարման համար: Հիմա նկատողութեան առնուած նոր խորհուրդն է տուրքերու դանձումը յապաղել մինչեւ յունիս որպէս զի այծերու տէրերը տուրքերն ին վճարելու ստակ ունենան իրենց ձեռքը:

—Անցեալ շաբթու Գատըգիւղի մէջ մեռաւ Ֆրանսուայի մը որաւելի քանութեամբ տարիէ ի վեր հոն կը բնակէր, սակայն որ այդ կողմը ծախս թէ կամ բարեկամ չունէր: Իր մահէն ետեւ Ֆրանսական հիւպատոսարանը մինչ հարկ եղած անօրինութիւնները կ'ընէր իր ստացուածքին, գտաւ որ մէկը չէր գիտեր իր անունը, մինչեւ իսկ Ֆրանսուայէն իր հետ եկող եւ իր հետ ապրող կինը, Այս կնոջ ըսեր է որ իր (կնոջ) ընտանեկան անուամբ պիտի ճանչցուի: Տարին չորս անգամ Ֆրանսուայէ ստակ կը ստանար, սակայն կ'ըսէր որ երբեք չէր կրնար Ֆրանսա դառնալ:

ԴԻՍՄԱԿԱՆ			
Օգոստ. 19/31, 1895			
Գոստիլիս	28 34		
Բուսիլի երկաթուղի	143 75		
Թահվիլթը Օսմանիէ	104		
ԴԻՍՄԳ, Օսմ. ոսկին 100 է			
Մէքիտիէ	108 15	Ռուսիոյ բող	90 30
Մէթալիք	98 20	Նաբոլէոն	87 28
Պէշիք	103	Գրիմից	51 20
Ալթըլէք	103	Անգլ. ոսկի	110 13
Մանր արծաթ	103	Մանէթ թղթ.	8 47

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏԱՐԱՆԻ Ա. ՏԱՎՐԱ ՊՈՅԱՆԻ
Ֆինանսները Երգուշը Ամբիգան Խան